



Загальна інформація щодо торгівлі цінними паперами на організованому ринку

Загальний обсяг торгів на організованому ринку протягом 2016 року досяг шестирічного мінімуму. Обсяги торгів за всіма фінансовими інструментами, крім опціонних сертифікатів, значно скоротились у порівнянні з останніми роками. Разом з тим, структура торгів на неорганізованому ринку значно не змінилась, у зв'язку з цим падіння обсягу торгів не можна пов'язувати зі зменшенням активності учасників. Справжньою причиною є відсутність вимог до ціноутворення на неорганізованому ринку, порівняно з організованим. Щодо опціонних сертифікатів, об'єми торгів на фоні загальних обсягів залишаються мінімальними, а інструмент використовується виключно для потреб галузі будівництва.

На кінець 2016 року діяльність з організації торгівлі здійснювали 8 фондових бірж. Обсяги торгів в розрізі окремих бірж значно впали, по деяким - в п'ять і більше разів (зокрема, УФБ, УМВБ, СЕФБ), а по іншим - мінімум в два рази. Виключенням є ПФТС, на яку перемістилась частина торгів ОВДП. Як було зазначено вище, причиною падіння є різке зменшення неринкових угод на організованому ринку. Крім того, 3 з 8 фондових бірж не виконали вимоги до мінімальної кількості наявних торговельних днів протягом року.

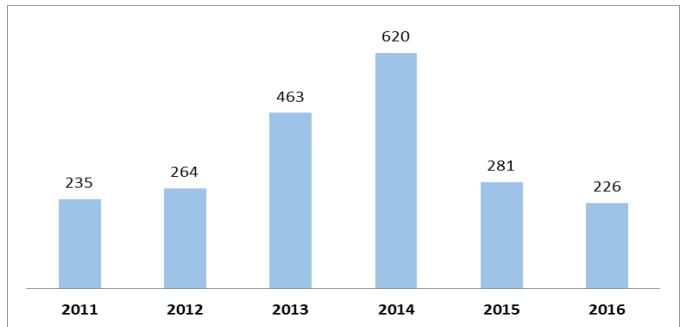
Організований ринок за структурою обсягів торгів в розрізі фінансових інструментів фактично є ринком державних облігацій (94% загального обсягу). Характерним є те, що у 2016 році зменшились торги державними цінними паперами, але у порівнянні з іншими інструментами, зменшення було несуттєвим. Обсяг торгів акціями зменшився більш ніж вдвічі, деривативами - в 4 рази, інвестиційними сертифікатами - в 5 разів.

У 2016 році майже у 2,5 рази скоротився обсяг торгівлі ОВДП на організованому ринку, порівняно з 2015 роком. Поряд з тим, кількість біржових контрактів з ОВДП збільшилась на 20% до 9403 контрактів на фоні загального падіння обсягів торгів по ним.

Помітним є значне зростання обсягів біржових контрактів, укладених на ринку РЕПО, що є винятком із загальної тенденції. Предметом 95% всіх контрактів, укладених на ринку РЕПО, є державні облігації. На декілька банків припадає 75% всіх біржових контрактів на ринку РЕПО.

У зв'язку із підвищенням вимог до перебування цінних паперів у біржовому реєстрі, значна кількість емітентів була делістингована протягом останніх двох років (загалом 330). Цей факт вплинув на загальний обсяг торгів, адже в учасників зникла необхідність підтримувати торги з цінними паперами, що пройшли делістинг.

Обсяги торгів на організованому ринку за 2011-2016 рр. (млрд грн) діагр 1.1

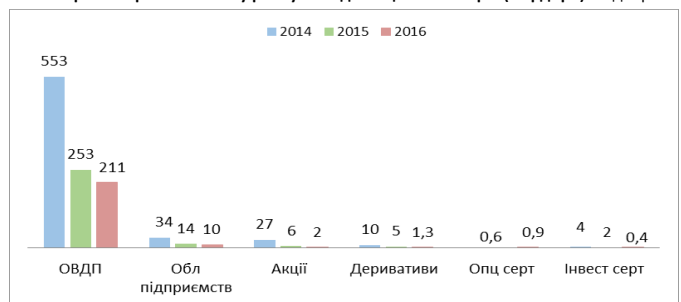


Загальні обсяги торгівлі на організованому ринку у 2015-2016 рр.* табл 1.2

Назва	2015		2016	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Перспектива	216 152,28	76,99	124 936,4	55,38
ПФТС	51 903,79	18,49	95 023,5	42,12
УБ	6 692,43	2,38	3 536,1	1,57
КМФБ	3 565,31	1,27	1 743,3	0,77
СЕФБ	1 413,39	0,50	252,1	0,11
Універсальна	591,29	0,21	59,1	0,03
УФБ	301,98	0,11	21,7	0,010
УМВБ	118,67	0,04	18,9	0,008
ІННЕКС	5,09	0,002	2,0	0,001
Всього	280 744,25	100	225 593,1	100

*без урахування ошадних сертифікатів НБУ

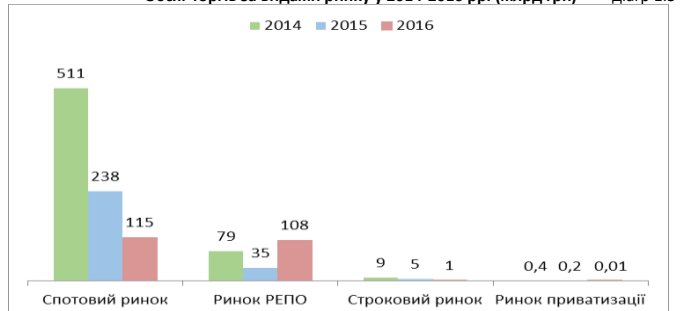
Торги на організованому ринку за видами цінних паперів (млрд грн) діагр 1.3



Кількість виконаних біржових контрактів протягом 2014-2016 рр. (шт) табл 1.4

Рік	Кількість контрактів	зміна	%
2014	680 791	↓	41%
2015	389 352	↓	42%
2016	162 438	↓	58%

Обсяг торгів за видами ринку у 2014-2016 рр. (млрд грн) діагр 1.5



Лістинг по емітентам станом на останній день року у 2014-2016 рр. табл 1.6

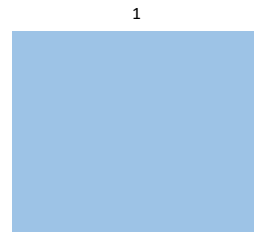
Рік	Акції	Облігації	Інвест серт	Всього	Зміна у %
2014	172	147	36	355	
2015	57	86	24	167	↓ 45%
2016	11	13	1	25	↓ 85%



Загальна інформація щодо торгівлі цінними паперами на неорганізованому ринку

Обсяги торгів на неорганізованому ринку також продемонстрували шостирічний мінімум, разом з тим структура торгів значно відрізнялась від біржових. Обсяг торгів на позабіржовому ринку зберігався на тому ж рівні, що й роком раніше. Виключенням з тенденції є дзеркальна, порівняно з організованим ринком, ситуація з ОВДП. Обсяги торгів цим інструментом значно скоротилися, порівняно з 2015 роком. Зручний процес трейдингу та поступове формування ліквідності по державним облигаціям на організованому ринку, стали основними факторами зменшення операцій на позабіржовому ринку.

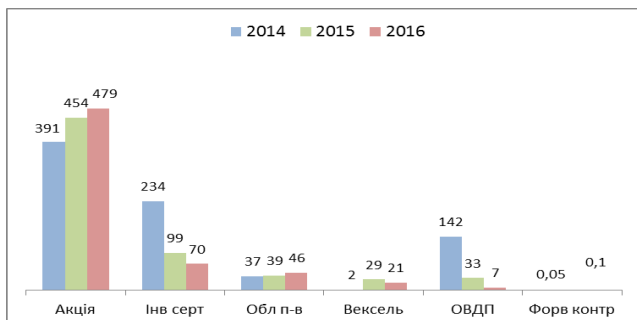
Обсяги торгів на неорганізованому ринку у 2011-2016 рр. (млрд грн)* діагр 2.1



*без урахування оцандних сертифікатів НБУ

Обсяги торгів за видами фінансових інструментів у 2015-2016 рр. табл/діагр 2.2

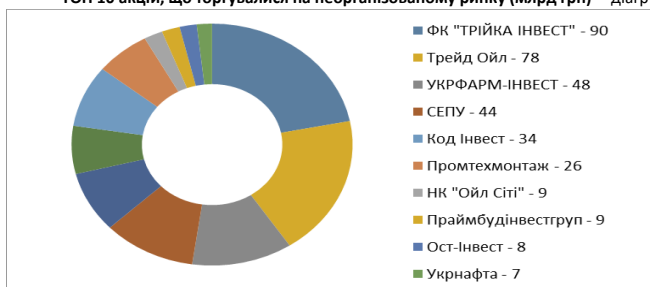
Вид ЦП	2015 (млн грн)	2016 (млн грн)
Акція	454 491	479 071
Інв серт	98 920	69 676
Обл п-в	39 456	46 135
Вексель	29 009	20 892
ОВДП	32 722	3 008
Обл місц п.	2 408	2 966
ОЗДП	502	347
Форв контр	48	127
Казн зобов	60	88
Всього	657 616	622 311



Торгівля акціями

99.5% загального обсягу торгів з акціями відбувається на позабіржовому ринку. Найбільш активно на позабіржовому ринку торгуються цінні папери, торгівля якими була зупинена на фондових біржах.

ТОП 10 акцій, що торгувалися на неорганізованому ринку (млрд грн) діагр 3.1



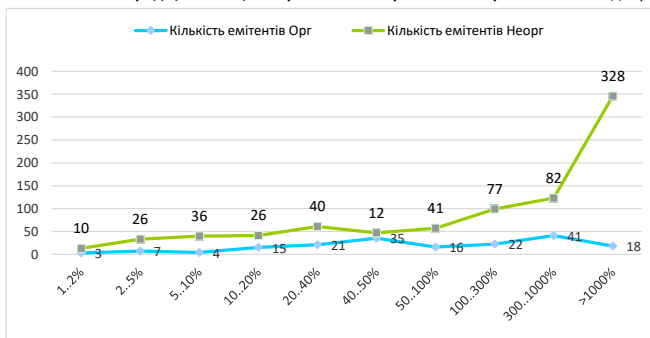
На організованому ринку відбувається торгівля акціями тих емітентів, які переважно є предметом контрактів інтернет-трейдингу. Торги із зазначеними емітентами залишаються незначними. Нестабільність ринку і низька ліквідність не сприяють появі інтересу у іноземних портфельних інвесторів.

П 10 акцій, що торгувалися на організованому ринку у 2015-2016 рр. (млн грн) табл 3.3

Назва емітента	2015		2016		
	К-сть контрактів	Сума (млн грн)	К-сть контрактів	Сума (млн грн)	
Центрэнерго	39 406	972	28 463	780	
Мотор Січ	21 045	872	12 833	351	
Украффта	26 314	446	Райффайз БА	14 218	305
Райффайзен БА	21 585	266	Украффта	15 560	180
Борщяг. ХФЗ	1	172	Дніпровагонма	62	48
Добасенерго	12 329	135	Добасенерго	6 163	34
Хіммет	59	133	Укртелеком	1 708	26
ПАТ "ПГК"	160	110	Турбоатом	1 143	26
Укртелеком	7 296	107	Полт автоагр	530	26
Ілліч судрем	1	100	Укргазбанк	1 002	22

Спред цін по акціям Організований ринок vs Неорганізований діагр 3.4

Порівнюючи ціноутворення на акції на організованому та неорганізованому ринку можна констатувати, що спред цін на неорганізованому ринку значно ширше, а різниця, починаючи з 50% спреду та більше, фактично зростає в геометричній прогресії. Кількість випусків, що торгуються на неорганізованому ринку, значно більша ніж тих, що знаходяться у біржових списках фондових бірж. Разом з тим, найбільшою є кількість емітентів, по яким спред на позабіржовому ринку перевищує 1000%, тобто ціни на акцію відрізняються в 10 і більше разів. Причиною такого нестабільного ціноутворення є відсутність на неорганізованому ринку: розрахунків (відсутність обов'язкового принципу поставки проти оплати); розкриття інформації (оприлюднення звітності емітентів, інформації про угоди); якісного нагляду за діями учасників (відсутність вимог щодо маніпулювання).





Переважає більшість договорів на неорганізованому ринку укладаються в інтересах юридичних осіб - нерезидентів (81,8%). На фондових біржах контракти укладаються як в інтересах юридичних осіб-нерезидентів (33,8%), так і фізичних осіб-резидентів (33,3%) (останні є основними користувачами послуги інтернет-трейдингу).

Результати аналізу даних свідчать, що вплив на обіг акцій здійснюється вузьким колом осіб - 2% унікальних інвесторів здійснюють більше 50% всіх операцій. Щодо організованого ринку, то 2% юридичних осіб вплинули на 58% обсягу торгів, 2% фізичних осіб вплинули на 80% обсягу торгів. На неорганізованому ринку 2% юридичних осіб вплинули на 44% обсягу торгів, 2% фізичних осіб вплинули на 92% обсягу.

Середній добовий обсяг торгівлі акціями на біржовому ринку складає 4,2 млн грн (430 біржових контрактів). Таким чином, на біржовий ринок акцій впливало навіть невелике зростання обсягів, що призводило до різкої зміни тренду по інструменту. На неорганізованому ринку середньоденний обсяг складає близько 2 млрд грн, а розмір середньозваженої угоди був набагато вищий за біржовий.

Коефіцієнт velocity (коефіцієнт "швидкості обороту" цінних паперів), який відображає співвідношення обсягів торгів цінних паперів до обсягу їх випуску, показує що обіг по більшості випусків акцій є мінімальний, а по більшості випусків цінних паперів відсутня ліквідність на ринку.

Торгівля корпоративними облігаціями

На ринку корпоративних облігацій були присутні в основному локальні інвестори та банки. Первинне розміщення здійснювалось здебільшого на організованому ринку компаніями будівельної галузі з подальшою реалізацією цільових облігацій будівельників фізичним особам-інвесторам на неорганізованому ринку. Вторинний ринок характеризується обігом цінних паперів серед обмеженого кола осіб. Більшість лідерів торгів по облігаціям - також компанії будівельної галузі.

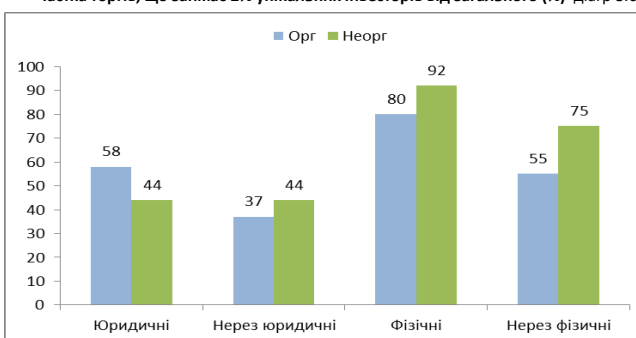
За типами облігацій структура торгів розподіляється більш рівномірно. За кількістю угод преваюють цільові облігації будівельних компаній, які розміщувались в основному серед фізичних осіб.

Найбільші угоди з облігаціями підприємств уклали юридичні особи - резиденти. Цільові облігації, які пропонували компанії будівельної галузі, знаходились в основному на рахунках фізичних осіб.

Структура торгів по акціям за видами осіб (унікальний інвестор) табл 3.5

Вид особи	Організований		Неорганізований	
	Унікальна кількість осіб	% до обсягу	Унікальна кількість осіб	% до обсягу
ТЦП	*	13,7		2,3
Юридичні особи	237	18,9	4 230	17,4
Нерезиденти - юридичні	45	33,8	687	81,8
Фізичні особи	1900	33,3	6 595	0,6
Нерезиденти - фізичні	15	0,2	116	0,1

Частка торгів, що займає 2% унікальних інвесторів від загального (%) діагр 3.6



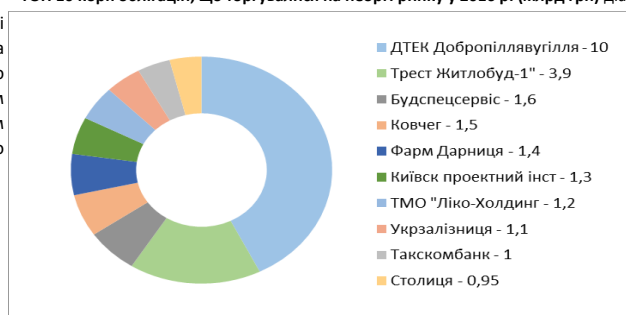
Середньозважений денний обсяг торгів по акціям табл 3.7

Організований		Неорганізований	
Кількість бк (шт)	Оборот (млн)	Кількість угод (шт)	Оборот (млн)
430	4,2	150	1900

Співвідношення обсягів торгів цінних паперів до об'єму випуску (velocity) табл 3.8

Коефіцієнт	Кіл-ть емітентів ОРГ	Кіл-ть емітентів НЕОРГ
Коефіцієнт від 0 до 0,5	178	1152
Коефіцієнт від 0,5 до 1	22	214
Коефіцієнт від 1 до 3	0	139
Коефіцієнт від 3 до 10	0	13

ТОП 10 корп облігацій, що торгувалися на неорг. ринку у 2016 р. (млрд грн) діагр 4.1



Структура торгів за типом облігацій табл 4.2

Тип облігації	Неорганізований		Організований	
	Кількість угод	Сума (млн грн)	Кількість угод	Сума (млн грн)
Відсоток бездокумен іменна	1 939	23 790	409	7 337
Диск бездокумен іменна	3 922	11 637	512	215
Цільова бездокумен іменна	7 887	10 707	203	1 882
Дисконтна документ іменна	21	0,6	.	.
Всього	13 748	46 134	1 124	9 434

Структура торгів по корп облігаціям за видами осіб (унікальний інвестор) табл 4.4

Вид особи	Організований		Неорганізований	
	кількість осіб	% до обсягу	кількість осіб	% до обсягу
Юридичні	147	94,4	884	69,9
Нерез юридичні	10	5,4	39	19,0
Фізичні	6	0,19	4 547	10,9
Нерез фізичні	0	0,0	42	0,2

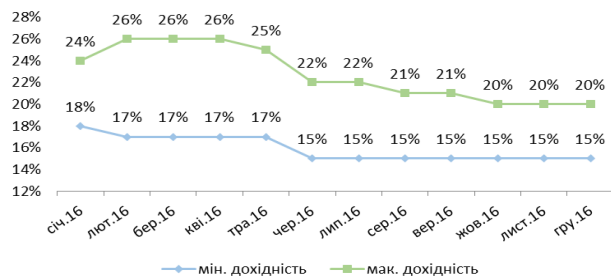


Торгівля ОВДП

З початку року мінімальна дохідність гривневих ОВДП впала на 3%. Кореляція дохідності по ОВДП відбувалась, зокрема, на фоні зменшення облікової ставки НБУ. Всього на 1% зменшився спред між мінімальною та максимальною дохідністю протягом року. Разом з тим, різниця між максимальною та мінімальною дохідністю залишалась досить значною, та склала на кінець року 5%.

Графік дохідності гривневих ОВДП на організованому ринку

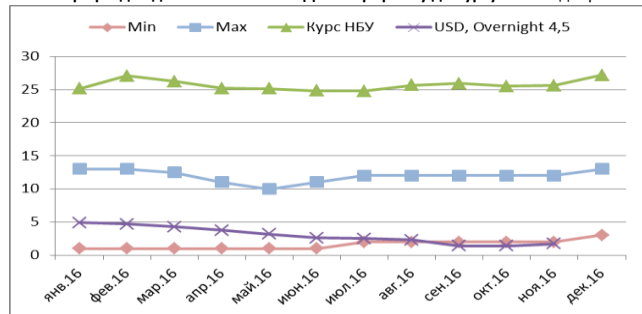
діагр. 5.1



По валютним ОВДП протягом року дохідність та різниця між максимальною та мінімальною дохідністю залишались досить великими. Всі розрахунки за валютними ОВДП відбуваються у національній валюті, отже курсова волатильність значно впливає на криву дохідності. Спред в 2 рази вищий за гривневі ОВДП.

Графік дохідності валютних ОВДП на орг ринку до курсу НБУ

діагр 5.2

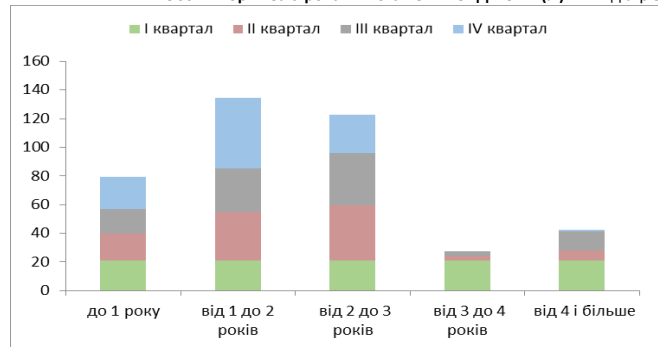


Протягом 2016 року спостерігалась зацікавленість інвесторів до державних облигацій з середньостроковим терміном погашення (від 2 до 3 років) та помірне зростання попиту на облигації з довгостроковим терміном погашення. Тенденція зростання попиту на державні облигації з середньостроковим та довгостроковим терміном погашення є позитивним індикатором та свідчить про зростання довіри інвесторів до державних боргових інструментів.

Разом з тим, IV квартал продемонстрував різке зменшення попиту на довгострокові інструменти. Відмова від довгострокових інструментів, зокрема, пов'язана з значною волатильністю курсу в IV кварталі, відстрочкою отримання чергового траншу МВФ, тобто об'єктивних макроекономічних факторів, які чутливо впливають на попит інвесторів.

Обсяги торгів за строками погашення ОВДП УАН (%)

діагр 5.3



Торгівля деривативами

На фондовому ринку найбільшим попитом користуються ф'ючерсні контракти на валюту, друге місце займають строкові контракти на індексний кошук.

Структура торгів по деривативам за видами інструментів

табл 6.1

Вид деривативу	Кількість контрактів (шт)	Сума (млн грн)
Опціон на купівлю (деривативів)	1 302	37
Опціон на продаж (деривативів)	418	9
Ф'ючерсний контракт (валюта)	13 188	1 150
Ф'ючерсний контракт (товар)	56	2
Ф'ючерсний контракт (фондовий індекс)	11 537	147
Всього	26 501	1 345

Найбільшим попитом серед клієнтів ринок деривативів користується у фізичних осіб. Разом з тим невелика кількість юридичних осіб впливають на 45% обсягів всіх торгів.

Структура торгів по деривативам за видами осіб

табл 6.3

Вид особи	Унікальна кількість осіб	Частина торгів (%)
Юридична	12	45,1
Нерезидент - юридична	12	3,8
Фізична	366	51,1
Нерезидент - фізична	0	0,0

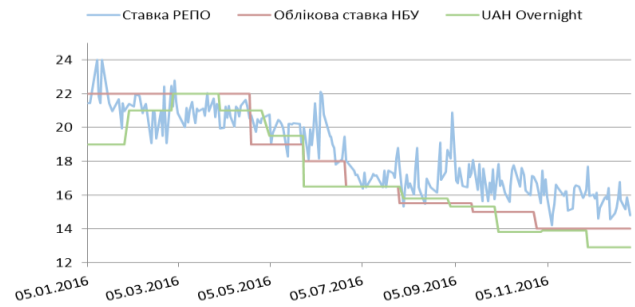


Ринок РЕПО

Протягом січня-грудня 2016 року на ринку РЕПО зберігається кореляція ставок кредитування під заставу ОВДП на рівнях, близьких до облікової ставки НБУ на дату укладення РЕПО-договорів. Ринок майже синхронно реагує на поступові зниження ставки з 22% до 14% протягом січня-грудня. Винятком є жовтень місяць 2016 року, де спостерігалися поодинокі сплески, які вплинули на середню ставку по операціям РЕПО.

Ставка кредитування РЕПО та облікова ставка НБУ, % табл./діагр 7.1

Місяць	Ставка РЕПО	Ставка НБУ	Місяць	Ставка РЕПО	Ставка НБУ
2016/01	21,7	22,0	2016/07	17,2	15,5
2016/02	20,9	22,0	2016/08	17,1	15,5
2016/03	21,1	22,0	2016/09	17,0	15,0
2016/04	20,7	19,0	2016/10	17,1	15,0
2016/05	19,7	18,0	2016/11	16,6	14,0
2016/06	19,3	16,5	2016/12	16,1	14,0



Ринок РЕПО в основному є біржовим видом ринку. Кількість угод на неорганізованому ринку складає декілька сотень.

За термінами надання ресурсів на ринку РЕПО для організованого ринку характерне середньострокове кредитування. Майже 80% обсягів надаються в кредит не менше ніж на 7 днів та не більше ніж на місяць (основний інструмент ОВДП). Короткострокове кредитування, до 1 дня включно, користується попитом в основному в сегменті інтернет-трейдингу на ринку акцій. Структура торгів неорганізованого ринку за довжиною кредитування переважно є довгостроковою (30 і більше днів).

Структура торгів за термінами кредитування табл.7.2

Організований ринок			Неорганізований ринок		
delta	кількість угод	% від обсягу	delta	кількість угод	% від обсягу
T+0	1 101	0,13	T+0	28	0,26
T+01	38 898	6,85	T+01	2	0,00
T+01..03	369	1,63	T+01..03	1	0,13
T+03..07	10 317	7,29	T+03..07	27	1,10
T+07..30	3 191	79,20	T+07..30	157	6,32
T+30..	386	4,90	T+30..	197	92,19